

sjednotit ideologické působení buržoazních zemí na socialistické státy, vývoj jednotlivých ideologických doktrín, zdánlivou neideologičnost ideologických podnětů, rozebírá soudobé projevy levičáctví, pravicového oportunismu a revizionismu.

V závěru M. Matouš shrnuje zobecňující základní poznatky. Podotýká, že při volbě metod ideologického zpracování lidí se využívá poznatků sociologie, psychologie, teorie řízení, teorie informace a dalších. „...buržoazní ideologie a zejména propaganda nabývají výraznější charakteru kampaní. A není to jen organizační podoba akcí. Jsou to ideové vlny, sice dočasné, ale zato přesahující hranice zemí a zesilující společný mezinárodní ráz buržoazní ideologie... Buržoazní ideologické kampaně mají dvě stránky:

1. Jsou podmíněny tím, že žádné buržoazní tvrzení není v současných historických podmínkách dlouho udržitelné, že je nutné je dříve či později opustit a přeorientovat se na jinou argumentaci.

2. Snaží se soustředit v omezeném časovém období maximální úsilí celého buržoazního mechanismu na stejné téma, na vzájemně se doplňující systém argumentů, diferencovat vliv různých ideově politických proudů a propagačních prostředků na různé skupiny obyvatelstva“ (s. 331), konstatuje závěrem Milan Matouš. Objektivní třídní zájmy mezinárodního proletariátu jsou prezentovány prostřednictvím ideologických stanovisek zejména k základním otázkám soudobého světa:

- války a míru
- rozvoje národně osvobozenického hnutí
- prohlubování všeobecné krize kapitalismu
- spojení výsledků vědeckotechnického pokroku s rozvojem socialismu
- pochopení protikladných přístupů k mezinárodním vztahům ze strany socialistických zemí a z pozic imperialismu
- vzájemně výhodné spolupráce zemí různého společenského zřízení bez diskriminace a politických podmínek, jak ji prosazují socialistické státy a komunistické strany.

Přestože je škoda, že kniha M. Matouše „mnohem méně věnuje pozornost sociálně ekonomickým příčinám souvislostí ideologického boje“, jak sám autor v předmluvě upozorňuje, je bezesporu inspirativním zdrojem pro pracovníky různých oblastí řízení společenského života: politiky, sociology, kulturní pracovníky, psychology a další. Je mimořádně cenná zejména svým zobecňujícím charakterem, který vyplývá z hluboké znalosti současných trendů západní ideologie a politiky, podložených bohatou literaturou. O to více těší, že náročný obsah je psán čtivou formou, aniž by však tato forma cokoli ubírala na vysoké odbornosti aktuálního politického obsahu.

Dušan Pavlů

P. Sak: Sociální vývoj mládeže

Praha, SPN 1985, 108 s.

Sociologie mládeže prošla v uplynulých patnácti letech vývojem, který ji řadí mezi nejdynamičtější se rozvíjející oblasti naší marxisticko-leninské sociologické teorie a empirie. Rozmach sociologie mládeže není náhodný. Reflektuje procesy vývojové akcelerace socialismu, které nutně vzbuzují zájem společnosti o hlubší poznání (predikci) stále delšího časového úseku budoucí dráhy. Nezbytným komponentem tohoto poznání je znalost mládeže, neboť v současnosti jsou právě v ní utvářeny některé důležité předpoklady, možnosti, ale i omezení realizace konkrétních alternativ rozvoje hospodářského, sociálního a politického systému socialistické společnosti.

Důležitým rysem uplynulého vývoje československé marxisticko-leninské sociologie mládeže je skutečnost, že jeho dynamiku nestimulovaly jen „extenzivní“ faktory (např. rozšíření institucionální základny (1) a příslušných pracovních kapacit, růst počtu uživatelů sociologických informací o mládeži a medií jejich komunikace (2),

(1) Například vznik a rozvoj činnosti vědeckovýzkumných útvarů na ÚV a SÚV SSM, ve svazáckých školách, v rámci ÚFS ČSAV a SAV, na některých vysokých školách a jejich ústavech marxismu-leninismu.

(2) Jmenujme alespoň tak významné počiny v rozšíření platformy pro sociologické informace o mládeži, jakými bylo vytvoření teoretického časopisu ÚV SSM *Impuls*, bulletinu SÚV SZM *Teória, metodika a prax mládežnického hnutia*, vydávání monotematických čísel o mládeži *Sociologickým časopisem* a časopisem *Sociológia* nebo *Informačního bulletinu řešitelského pracoviště HÚ SPZV VIII—10—1*.

posun pozice výzkumu mládeže v základním i aplikovaném (3) výzkumu atd.), ale i faktory „intenzivní“. Meritorní jsou v tomto směru změny probíhající v chápání předmětu sociologie mládeže, resp. v přístupu k řešení otázky místa a úlohy mládeže ve společnosti, v její struktuře a reprodukčních procesech. Rozvoj teoreticko-metodologické báze sociologie mládeže se promítl i do charakteru empirické práce a aplikace jejích výsledků. Bez nadsázky lze říci, že sociologické informace o mládeži systematicky vstupují do decizních procesů svazáckých, odborových, ale i státních a stranických orgánů. (4)

Soudíme však, že přes všechna uvedená aktiva je současná sociologie mládeže poměrně chudá na knižní publikace interpretující a generalizující výsledky dosavadní empirické práce a vytvářející konceptuální rámec nezbytný pro další programové, teoreticky a metodologicky jednotný přístup ke zkoumání mládeže na obecném základě a v rozvojetvorných intencích marxismu-leninismu. Při kritickém hodnocení dosavadního vývoje nelze totiž přehlédnout, že většina zásadních myšlenek posunujících sociologické poznání mládeže vpřed, má charakter časopiseckých článků, publikací sborníkového charakteru nebo kapitol knižních publikací, v nichž je mládež jen dílčím marginálním tématem. (5)

Nedomníváme se, že tato orientace publikačních „výstupů“ sociologie mládeže je pouze otázkou formy. Jsme toho názoru, že odráží i některé otázky spojené s procesem institucionalizace a kádrové stabilizace sociologie mládeže zejména ve sféře základního výzkumu. Jedním z prvních pozitivních výsledků tohoto procesu v publikační činnosti je práce Petra Saka *Sociální vývoj mládeže*, vydaná koncem roku 1985 Státním pedagogickým nakladatelstvím v nové edici nazvané Pedagogické studie.

Co se rozsahu týče, nepatří Sakova práce k objemným (108 stran). Podstatné však je, že se autorovi na vymezeném prostoru podařilo vyložit teoretický model procesu „postupných změn od dítěte k aktivní plnohodnotné společenské osobnosti“ při důsledném respektování, vysvětlování a faktickém dokládání dialektického postavení a úlohy mladého člověka jako objektu i subjektu procesů společenské reprodukce.

Recenzovaná práce obsahuje atributy umožňující ji zařadit mezi ony konceptuálně konzistentní a teoreticko-metodologicky relevantní publikace, které jsou pro další rozvoj sociologie mládeže nezbytné. Autor z pozic historického a dialektického materialismu generalizoval bohatý empirický materiál (na jehož tvorbě se většinou osobně podílel) a na tomto základě zkonstruoval zajímavý teoretický model sociálního zrání mládeže, který pak rozvíjí, na faktech dokládá a vysvětluje. Organické spojení empirických dat a nesporné sociologické vnímavosti a představitivosti vyúsťuje v nástin výstavby moderní marxisticko-leninské teorie mládeže, akceptující vše pozitivní, čeho bylo v daném oboru v uplynulých letech dosaženo, a to nejen na poli sociologie, ale i pedagogiky a psychologie.

Na některých místech práce je patrné, že text není výsledkem příliš dlouhého vyprávění, všestranné verifikace nastolených hypotéz a důsledné revize formulačních detailů. Čtenář si rovněž povšimne, že ne všechny úrovně a prvky autorova teoretického modelu jsou stejně komplexně a důkladně analyzovány a objasněny. Napsání práce evidentně vycházelo z aktuální potřeby vyjádřit se k zásadním otázkám, které sociologická teorie mládeže musí řešit v zájmu dalšího rozvoje empirických výzkumů mládeže i v zájmu zvědečtování přístupu orgánů politické a společenské praxe k mladé generaci. Tato okolnost nutně limitovala důslednější a jemnější práci s pojmy a všestrannější explikaci nepochybně pečlivě, systematicky a dlouhodobě propracovávaného modelu sociálního zrání mládeže.

(3) Konkrétně například ve sféře základního výzkumu byla problematika mládeže v 5. pětiletce řešena pouze jako součást dílčích úkolů, v 6. pětiletce na úrovni hlavního úkolu a v 7. pětiletce jako samostatný stěžejní směr.

(4) Například výsledky vědeckovýzkumné práce specializovaných kolektivů ÚFS ČSAV, ÚVVM, PedF UK v Praze, ÚFS SAV, SVÚ SAV v Košicích a výzkumných pracovišť SSM, které řešily problematiku mládeže, byly plně využity při přípravě podkladových dokumentů XVII. sjezdu KSČ.

(5) Uvedené tvrzení lze doložit zjištěním, že většina sociologických prací o mládeži z posledních let (včetně výzkumných projektů a zpráv) se shodně odvolává na tři prameny postulatů marxisticko-leninské sociologie mládeže, které současně reprezentují námi uvedené tři „typy“ teoreticky a metodologicky relevantních publikací: Konkrétně se jedná o článek D. Holdy a A. Matějovského *Úvod do marxistické sociologie mládeže* (Sociologický časopis 1974, č. 4), o knižní publikaci sborníkového charakteru *Mládež ve společnosti*, zpracovanou kolektivem pod vedením A. Fazika (Praha, Svoboda 1977) a o publikaci F. Charváta *Sociální struktura socialistické společnosti a její vývoj v Československu* (Praha, Academia 1980).

Publikace *Sociální vývoj mládeže* je rozdělena do šesti kapitol. *První kapitola* obsahuje stručnou retrospektivu pojetí mládeže ve společenských vědách, včetně kritiky metodologických principů nemarxistických přístupů. Zvláštní pozornost je věnována vymezení pojmu „mládež“ v marxisticko-leninské sociologii mládeže.

Autor seznamuje s definicemi, které vznikly v minulých letech a prezentuje vlastní přístup k určení mládeže. Vychází z toho, že mládež je „sociální skupina vydělující se v určité historické fázi sociálně ekonomických vztahů společnosti a na určité úrovni rozvoje jejích výrobních sil. Jsou pro ni charakteristické tyto znaky: 1. příprava na výkon profese, 2. profesionální adaptace a osvojování si profese, 3. postavení ve společnosti, v níž nevykonává všechny společenské role, ale postupně je přebírá, 4. sociální nezralost a její překonávání v oblasti společenské nadstavby, interiorizace hodnotového systému, akceptování společenských norem a osvojování si sociálních mechanismů“. (6)

Od obecného určení mládeže přistupuje P. Sak k uchopení problematiky její sociální diferenciaci. Uvádí základní sociálně diferenciativní znaky, přičemž mimořádnou pozornost věnuje sociálně třídnímu zařazení mladého člověka. Charakterizuje vývojové procesy, které za socialismu pozměňují společenský profil dělnické mládeže, mladé inteligence a ostatních sociálně třídních skupin mládeže. V této souvislosti se však dopouští určité nedůslednosti, když používá pojem zemědělská mládež, který zahrnuje různé sociálně třídní elementy (mladé družstevní rolníky, mladé zemědělské dělníky, mladou zemědělskou inteligenci i skupinu mladých zemědělských zaměstnanců) a vyjadřuje hospodářskoodvětvový princip.

V souladu s empirickými poznatky většiny realizovaných výzkumů mládeže, které postihovaly její sociálně třídní strukturu, upozorňuje P. Sak na snižování diferenciativního vlivu sociálně třídního původu na utváření vědomí a aktivity mladých lidí a na růst významu vnitrotřídních a individuálních faktorů. Tyto tendence zjišťované u mládeže odrážejí, respektive anticipují postupující sblížovací procesy mezi třídami a vrstvami, a naopak diferenciativní procesy uvnitř tříd a vrstev socialistické společnosti.

Závěr první kapitoly obsahuje výklad dynamického modelu životního zrání dítěte a mladého člověka. Autor zdůrazňuje, že „při zkoumání procesu mentálního a sociálního zrání jedinců i při studiu mládeže nestačí pouze konstatovat vliv společnosti na jedince, popř. statická analýza jedné role a příslušné instituce; je třeba dialekticky sledovat komplexně celého jedince v souhrnu jeho společenských vztahů. Prostředí vztažené ke konkrétnímu jedinci je jeho životním polem. Skládá se ze tří složek: biologické, mentální a sociální, které tvoří dialektickou jednotu podmínek pro celkový vývoj osobnosti a pro jeho způsob života“.

Dále je definován obsah biologického, mentálního a sociálního pole a analyzovány jejich základní souvztahy utvářející dialektickou integritu komponentů životního pole. „Osnova životního pole je tvořena společenskou strukturou, proto je jeho základním určujícím prvkem společensko-ekonomická formace a třídní příslušnost jedince. Dalšími diferenciativními rysy, jako jsou národ, etnická skupina, lokalita, rodina, parta, se obecný základ životního pole obohacuje a současně rozrůžňuje“.

Druhá a třetí kapitola se zabývají mentálním zráním a jeho sociálními aspekty. Težisté druhé kapitoly je v řešení obecných otázek procesu mentálního zrání a v jeho etapizaci. Současně obsahuje kritiku některých nemarxistických koncepcí (psychologického naturalismu, sociologismu aj.). V souladu se zkonstruovaným teoretickým modelem autor definuje mentální zrání jako „výsledek realizace vnitřních dispozic a působení mentálního a sociálního pole na jedince“. Akcentována je neoddelitelnost obou uvedených stránek, které při vzájemném působení a neustálé změně „polarity“ funkce (buď jako příčiny, nebo jako důsledku mentálně rozvojových stimulů) vedou k dosažení mentální zralosti.

Třetí kapitola, která se zabývá sociálními aspekty mentálního zrání, dodává výkladu výraznou sociologickou dimenzi, jejíž význam vystupuje do popředí právě na základě předchozího rozboru z pozic psychologie a pedagogiky. Pojednány jsou zde otázky vlivu rodiny a jazyka na mentální zrání. Jsou jim věnovány dvě samostatné podkapitoly. Třetí podkapitola se zabývá dynamikou procesu mentálního zrání a jeho odlišnostmi u jednotlivých skupin dětí a mladých lidí z různé sociálně třídní určených orientačních rodin. P. Sak na základě empirických dat dochází k závěru, že mentální zrání probíhá u každého jedince „jinými cestami a jiným tempem, tedy v jiném mentálním čase. Vedle biologického času existuje mentální čas jako kategorie

(6) Citované vymezení mládeže autor již překonal. V časopiseckých pracích publikovaných v posledním období rozšířil charakteristiku mládeže o kvalitativní znaky, které postihují její význam jako důležitého inovačního subjektu společnosti.

psychických procesů, který není časovou souřadnicí pouze v jednotlivých psychických reakcích, ale i v celkovém procesu mentálního zrání“.

Čtvrtá kapitola nazvaná *Oč objektu společenské péče ke společenskému subjektu* vychází z postulátu, že mládež „je sociální skupinou, u níž dochází k zásadní změně: přestává být převážně objektem péče a výchovy společnosti a stává se subjektem společenských procesů“. V první podkapitole autor analyzuje sociální vývoj mládeže připravující se na povolání ve věku 14—18 let.. Zabývá se existujícími rozdíly, ale i homogenizačními tendencemi mládeže, která prochází různou přípravou (gymnázií, středními odbornými školami a středními odbornými učitelišti).

Charakterizuje i „odumírající“ skupinu mládeže, která přecházela ze základní školy rovnou do pracovního procesu. Nepřímou tak poukazuje na význam prodloužení povinné školní docházky v souvislosti se zavedením nové výchovně vzdělávací soustavy. V podkapitole *Přebírání sociálních rolí dospělých* se soustřeďuje na vývoj mládeže v rozmezí 19.—23. roku věku. Právě pro toto období je příznačné převzetí řady institucionálně zakotvených rolí dospělých (vstup do pracovního poměru, získání občanské dospělosti, možnost vstupu do KSČ, výkon základní vojenské služby atd.).

Závěrečná, třetí podkapitola *Subjekt ekonomické, biologické a sociální reprodukce* popisuje procesy, které probíhají v posledním období sociálního zrání mládeže (přibližně ve věku 24—30 let). Signifikantní je pro toto období nejen interiorizace profesních, společensko-politických a jiných rolí, ale především plnění biologické reprodukční funkce mladé generace. Pozornost věnovaná významu utváření „intimní manželské pospolitosti“ není proto náhodná.

Prostor pro vyjádření vyzrávajícího subjektu mladého člověka vytváří v tomto období pracovní a svazácký kolektiv, v němž se znovu střetávají v podstatě všechny skupiny mládeže, které se „rozdělily“ po ukončení základní školy. Odlišný mentální a sociální vývoj těchto skupin v období jejich přípravy na povolání i rozdílná aktuální sociálně ekonomická situace vyžadují citlivý diferencovaný přístup ke všem skupinám mládeže, což se zvláště vztahuje k práci svazácké organizace.

Ze sociologického hlediska je jádrem publikace *pátá kapitola*, která se zabývá obsahem a strukturou procesu sociálního zrání, vyjadřuje se ke stanovení jeho věkových hranic a k celé řadě dalších meritorních otázek často diskutovaných v sociologii mládeže. Přesto, že autor vychází z pojetí mládeže, které mimo jiné zdůrazňuje, že mládež je integrální součástí společnosti a nezbytným objektem i subjektem její reprodukce, a toto pojetí tvůrčím způsobem rozpracovává a obohacuje, nevyhnul se v této kapitole formulacím, v nichž jsou patrna rezidua tzv. „vydělovacího“ pojetí. Konkrétně máme na mysli tvrzení, že proces sociálního zrání mládeže směřuje k „vrůstání do společnosti, jehož konečným cílem je splnutí se společností a zrušení hranice mezi mládeží a společností“. I když autor bezprostředně poté uvádí, že hovořit odděleně o mládeži a společnosti je zjednodušením a že má na mysli společnost dospělých, nedomníváme se, že závěr kritizované myšlenky o „cílovém splnutí“ je plně v intencích pojetí, které autor — až na tuto výjimku — v celé práci důsledně zastává.

V dalších částech kapitoly autor pojednává o vztahu sociálního zrání a psychického vývoje osobnosti. Soustřeďuje se na proces individualizace mladého člověka, jehož obsahem je růst samostatnosti myšlení a jednání a v tomto smyslu redukce závislosti na sociálním okolí. Interiorizace sociálních rolí, norem, vzorů, mechanismů a cílů umožňuje „postupné snižování vnějšího sociálního řízení a jeho nahrazování sebeřízením“. Individualizace a socializace jako dvě dialekticky spjaté stránky sociálního zrání mládeže vedou k vyhranění jedince jako neopakovatelné, jedinečné společenské bytosti. Závěr kapitoly patří problematice vývoje vědomí mládeže (hodnotové orientace, světonázor) a osvětlení marxisticko-leninského přístupu k řešení otázky kontinuity generací při využití současných empirických poznatků.

Poslední, *šestá kapitola* představuje původní koncepci určení sociálního věku mládeže, která využívá zpracovanou teorii životního pole a komplementárních součástí jeho struktury. Na pozadí této bezesporu dobře operacionalizované teoretické konstrukce se autorovi daří vyvodit z existujících statistických a sociologických dat, odrážejících vybrané složky společenského vědomí a aktivit mládeže, závěry o průběhu sociálního zrání, a tudíž o specifikách sociálního věku jednotlivých skupin mládeže. Uvedené poznatky, které specifikují odlišnosti sociálního zrání konkrétních sociálně třídních skupin mládeže, mají zásadní význam jak pro vědeckovýzkumnou práci, tak pro společenskou praxi. Vytknout této kapitole lze — podle našeho soudu unáhlený — závěr o efektivnosti světonázorové výchovy na středních školách. Domníváme se, že autor v tomto ohledu neval v potaz všechny faktory, které diferencují mezi světovým názorem studentů středních škol a žáků středních odborných učilišť způsobují a jejichž kořeny sahají do rodinné výchovy a výchovně vzdělávacího procesu na základních školách.

Vydání práce P. Saka *Sociální vývoj mládeže* představuje důležitý krok na cestě rozvoje československé sociologie mládeže. Aplikace knihy je široká: od využití jejích poznatků při dalším rozvíjení sociologické teorie mládeže, empirických výzkumů mládeže, přes využití při přípravě výchovných pracovníků i ve vlastní výchovně vzdělávací práci ve školách a učilištích až po využití ve společensko-politické praxi, v práci svazáckých, ale i všech odborových a stranických orgánů a funkcionářů, jimž záleží na zefektivnění přípravy mladé generace a jejím aktivním zapojení do procesů intenzifikace společenské reprodukce.

Aleš Kabátek, František Charvát

J. Hrabě: Kritika soudobé buržoazní sociologie armády

Praha, Naše vojsko 1985, 280 s.

Je příjemné pro každého recenzenta, když může konstatovat, že posuzovaná kniha má všechny znaky zralého díla. Podle mého soudu je tomu tak i u nové práce Josefa Hrabě *Kritika soudobé buržoazní sociologie armády*, kterou v roce 1985 vydalo nakladatelství Naše vojsko.

Autor v ní soustředil a komplexně zúročil výsledky dlouholetého studia autentických pramenů, studií a knih, aby mohl podat zasvěcenou charakteristiku a kritické hodnocení současného stavu a hlavních tendencí rozvoje buržoazní sociologie armády. Navázal přitom na svoje předcházející dvě knihy, (1) dílčí studie, stati a články.

Každého, kdo se zajímá o sociologii a zejména o její oborovou disciplínu — sociologii armády, upoutá především promyšlené pojetí celkového plánu knihy. Analýza dosavadního vývoje teoretických zdrojů, teoreticko-metodologického profilu, předmětu a sociální funkce buržoazní armády (I. kapitola) se stala východiskem pro kritické posouzení přístupů k hlavním tématům buržoazní sociologie armády. Mezi ně zařadil autor problematiku armády jako sociální organizace a instituce (II. kapitola), sociologii vojáka (III. kapitola), sociologii vojenského povolání (IV. kapitola) a sociologickou problematiku vztahu mezi armádou a společností (V. kapitola).

Podrobnější pohled na hlavní témata, která J. Hrabě zařadil do své knihy, ukazuje, že mnohá z nich se pohybují na rozhraní sociologie armády a dalších oborových sociologických disciplín, jako je například sociologie organizace a instituce, sociologie osobnosti, sociologie politiky apod. Aplikace jejích poznatků do podmínek armádního organismu a vojenství vedle kladů přinesla i řadu nedostatků, na což autor v jednotlivých kapitolách své knihy správně upozorňuje.

Při hodnocení buržoazní sociologie armády zvýrazňuje J. Hrabě teoretickou problematiku a snaží se, aby jeho práce plnila v tomto smyslu i jistou informační funkci. Proto se v kritické analýze soustřeďuje především na teoretická díla buržoazních vojenských sociologů a z empirických prací pak na ty, v nichž se jejich autoři pokoušejí o určitá zobecnění (s. 10). Důsledně vychází z hlavního metodologického principu marxisticko-leninské kritiky buržoazních společenských věd, tj. z principu stranickosti.

Zajímavé je i samo vymezení autorova kritického záběru již v úvodu práce, a to formou specifických otázek (s. 14—15), které jsou pak v dalším textu řešeny.

V kapitole první jsou rozebrána hlavní východiska kritické analýzy buržoazní sociologie armády. Autor vychází ze zásady meritorního významu, že kritika společenskovědních teorií a tvůrčí rozvoj marxismu představují dialektickou jednotu protikladů. Proto také hlavním předpokladem účinné kritiky buržoazních sociologických koncepcí je tvůrčí rozvoj marxisticko-leninského učení o válce a armádě a marxisticko-leninské sociologie armády (s. 16). V tomto smyslu jsou také v jednotlivých kapitolách konfrontovány marxisticko-leninské a buržoazní vojenskociologické přístupy.

V souvislosti s uvedenou zásadou lze uvítat, že v posledním období se rýsují určité vědecko-odborné i institucionální předpoklady pro hlubší studium, rozpracování a výuku hlavních problémů marxisticko-leninské sociologie armády. Pozornost se přitom soustřeďuje na „...teoretické a metodologické aspekty marxisticko-leninské sociologie armády, její poslání a funkce; zkoumání armády jako organické součásti politické organizace socialistické společnosti; analýzu armády jako politické instituce,

(1) Hrabě, J.: *Armády soudobého imperialismu (Sociální charakteristika)*. Praha, Naše vojsko 1977. Hrabě, J.: *Antikomunismus a soudobá buržoazní sociologie armády*. Praha, Naše vojsko 1983.